

TRACTATVS

Petri bertrandi Cardinalis Eduen-
sis De origine Iurisdictionum: seu de
duabus Potestatibus temporali sci-
licet ac spirituali.

VENVNDATA

tur Parisius A Reginaldo Chaudiere cōmorante in
vico sancti Iacobi sub intersignio hominis siluestris.

16984 (6)
L 14 86 40 22

Ioan. Amelius Gualtero Sterxellio, Cœnobij diuæ
Gertrudis in Buschoducis Oeconoſo vigilantiffi-
mo confacerdotiq; ac fautori cū primis dilecto. S. D.

Vando mecum reputo tua Gualtere in me
bñficia, tantus eorū statim aceruus ibi exur-
git, vt ſcribendi gratia in manus ſumptū ſæ-
pius calamū pudoroſus abiſciā. tamen quia
nō parum aperte ſaciliq; cōiectura colligo,
me eo tibi nō minus debitorem fieri, abdi-
care tandem pudorē oēm cōſtitui: ne abſq;
ſignificatione alicuius non ingratae aduers-
ſum te ſaltem voluntatis, ex morula vltiore minus ac minus tibi
biſoluendo ſiam. Sed quia clare video (vt es vir modeſtiſſimus)
nolle te hūmilia me bñficia hic cōmemorari, obediēdū exiſtimauit:
et fuit hoc pfecto mihi longe gratiſſimū: vt quæ tot ſe ſimul inge-
rant: vt Fortuna etiā ipſa ſi fieri mihi mater non recuſarit, p̄ eam
tamē nunq̄ mihi liceat, aliquid tuę beneuolentię attingere. tantū
abeſt, vt paria tecū facturū me ſperem. qui (vt cætera iam taceā)
tam ſedulo ſolliciteq; ſacroſancto ordini mihi recens inaugurato
meoq; circa eū tyrociniſ ac inſtitutioni, tam pius moderator pre-
ſto fuiſti, vt multū optari in ſucroq; maximo deputari, ſatis ha-
bere velis: ſi meipm totū ſine redemptionis ſpe vlla tibi dedam.
Quum itaq; in hunc libellum nullis antehac typis excuſum, mul-
taq; vetuſtate deformatū, nuper incidiffemus, præcipua mihi illa
ratio fuit vni tibi eum potiſſimū nuncupādi: vt aliquē ſaltem fru-
ſtulū meæ in te voluntatis delibare poſſis. Quo in libro inuenias
diſcrepantiā eccleſiaſtice potēſtatis a ſeculari, nō minus vere, q̄
ingenioſe collectam: p̄ciſumq; turpem iſtum abuſum, quo con-
tra oēm equitatis ordinē, ſiue inſcitia ſiue calumnia, non facile di-
xero, iam paſſim potēſtates iſtę cōfunduntur: quarū adminiſtra-
tio ad diuerſos omnino pertinere debet. ſed vt breui me expediā
hic mihi quicquid de duplicis huiuſce ptātis rōne alicui vel diſſer-
tum eſt vel diſſeretur (vt in tantillo fieri potuit) breui admodū cō-
prehentione, poſitum eſſe videtur. Quocirca mi Gualtere, ne tale
ornamentū alioqui ornatiffimę Bibliothecę Conuentus tui (cuius
curam tu geris) deſit, poſtulo vt iſtuc p̄ficiſcenti aliquē in ealorū
culum cōmonſtrare velis: quē cū honeſtate tueri poſſit: feceriſq;
rem te nō indignā & Mululo tuo imo noſtro rē gratiſſimā. Vale
cū ſorore mea: quā cū ſanctis morib⁹, tñ ſimilitudine maxime tui
fac eruditorem reddas. Pariſij ex cubiculo noſtro. Anni redem-
ptionis. M. D. XX. Idibus Maijs.

Tractatus de origine Iurisdictionum seu de duabus potestatibus temporali scilicet ac spiritali: quibus vniuersus christianitatis populus regitur: a reuerēdo in Christo patre dño Petro Bertrandi diocesis Vienēsis: ecclesie Eduensis dum viueret episcopo: & demū tituli sancti Clementis cardinali: in lucē nupertime inuulgatus: Felicititer incipit.

CHRIستي ac indiuiduæ trinitatis inuocato auxilio hoc opusculū aggredimur. Ad cui⁹ & materie euidētā querūtur quatuor. Primo queritur. Vtrū ptās secularis per quā populus regitur quātū ad t̄palia sit a deo. Secūdo queritur. Vtrū p̄ter ptātem laicā seu secularē sit vel esse debeat alia ptās iurisdictionis necessaria vel expediēs ad bonū regimē populi. Tertio queritur. Vtrū hęc dæ potestates seu iurisdictiones possint cōcurrere in vna persona: ita q̄ vna & eadem persona habeat vtrāq; potestātē seu iurisdictionē. Quarto queritur. Vtrū potestas spiritalis debeat dominari temporali aut econtra.

Primo queritur vtrū ptās secularis per quā populus regitur quātū ad t̄palia, sit a deo. Et arguitur q̄ non: quia quę ad deo sunt ordinata sunt. vt d̄r Ro. xiiij. Sed in ptāte vel auctoritate dñi t̄pali inueniuntur multe deordinationes: vtpote quia puer dñatur seni: & stult⁹ sapiētī: ergo talis ptās seu dñium nō est a deo. ad hoc facit extra de elect. o. c. venerabilē. §. j.

Item Osee. viij. dicitur ex persona dñi de malis principibus. Ipsi regnauerunt & non ex me. ergo videtur q̄ potestas malorū principum non sit a deo. ad hoc facit. viij. q. prima. c. audacter. In cōtrarium est quod dicitur Roma. xiiij. Non est potestas nisi a deo. xxiiij. q. vij. c. quid culpatur. & qui potestati resistit, dei ordinationi resistit. vj. quest. iij. c. qui resistit. quod non esset nisi potestas & dominium essent a deo ordinata. Responsio. Dicendum est q̄ potestas & dominium regendi populum est a deo quātum ad debitum: non autem semper quantum ad acquisitionem vel vsum: videlicet quando male acquiritur: vel post acquisitionem homo male vitur. Primum patet sic. Illud quod est debitum esse in hominibus secundū rectam rationem, est debitum esse in eis secundū diuinam ordinationem: quia ad hoc deus rationem hominibus edidit: vt ipsi secundum rationem viuant. Sed secundū rationem debitum est potestatem regiminis esse inter honūnes:

In auctori-
tate dñorū
t̄paliū in-
ueniuntur
multę de-
ordinationes.

An ptās
regēdi po-
pulum sit
a deo.

ante diuisionem erant dominia cōmunia argu. ff. cōi. diui. l. iij. cir-
ca principium cum ibi notatis. Vnde ex concessione diuina utilita-
tis dñi causatur quoddam dñium legale vel humanū: quod
respectu veri domini diuini nō dicitur dñi sed in se consideratū
dicitur verum. Istud vero dominiū legale vel humanū prout erat
in cōmuni non debet dici iuris gentiū sed diuini: prout vero cui-
bet appropriatur vel acquiritur hoc dominiū sic consideratū, est
iure gentium. Et tale dominiū non est apud papam tm̄ sed apud
omnes qui iuste acquirunt: & ex quo semel acquisitum est non li-
cet papę vel alicui alteri auferre v̄ occupare sine iusta causa: quia
esset contra ius naturale diuinū quo vnicuiq; dictum est: ne faciat
alteri quod sibi non vult fieri. vt in principio Decretorū. & dñs di-
cit in Esdra. Ne transgrediaris terminos antiquos quos posuerūt
patres tui. ix. q. j. c. nullus alterius. facti ad hoc. C. de cohorta. l. si
quis libro. xij. Et hoc intelligo sine causa: quia ex iusta causa pos-
set aliquis priuari ab homie vel a iure tali dominio. ff. de religio. ex iusta cā
& sump. fune. l. si quis sepulchrū. C. pro quis. caus. ser. libe. acce. priuari do-
per totum & ff. & C. de bonis dama. per totum. Vnde per hoc minio rei
respondetur ad argumentum q̄ quantum ad humanam creatu-
ram illa subest spirituali potestati: sicut dictum est. Sed dominia
rerum aliarum sunt apud singulos qui iuste acquirunt: verum est
de dominio legali vel humano. Sed dominiū diuinum est apud
deum. Nec est contradictio diuersisq; respectibus accepto domi-
nio. Ad illa iura communia que dicunt q̄ imperator est dominus
mundi. ff. ad legem Ro. de fact. l. de precatio. Respōde vt notatur
C. de quadri. prescrip. l. bene a zenone.

¶ Finem hic capit vtilissimus Tractatus magistri Petri Ber-
trandi Cardinalis Eduēsis de duabus potestatibus: ecclēsia-
stica scilicet & seculari. Impressus Parisij apud Ioannem du-
pre cōmorantem contra Collegiū Cluniacē. sub signo diui
Sebastiani. Impensis vero Reginaldi Chaudiere bibliopolę
habitantis in vico sancti Iacobi sub intersignio hois siluestris.